

Prispevek za Akcijski načrt dolgoročnega razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji (ANEK):

PREDLOGI DEJAVNOSTI IN UKREPOV

Anamarija Slabe, Ariana-Lucija Tratar-Supan, Alenka Bratuša, Inštitut za trajnostni razvoj

Prispevek temelji na:

- rezultatih petih delavnic (tri delavnice za nevladne organizacije, projekt »Prispevek NVO k ANEK...« ter dve delavnici za predstavnike vladnih ter, nevladnih organizacij in poslovnega sektorja, evropski raziskovalni projekt »EU-CEE-OFP« (podatki o delavnicah in udeležencih delavnic so v prilogi na koncu tega dokumenta);
- rezultatih raziskav Inštituta za trajnostni razvoj (ITR) v evropskem raziskovalnem projektu »EU-CEE-OFP« ter na prispevku ITR k raziskovalni nalogi »Strukturni problemi in razvojni izzivi slovenskega podeželja v evropski razsežnosti,« FF, Oddelek za geografijo, BF - Inštitut za agrarno ekonomiko, Inštitut za trajnostni razvoj.

I. PREDLOGI ZA OBLIKO IN METODOLOGIJO IZDELAVE ANEK

a) OBLIKA ANEK

AKCIJSKI NAČRT je dokument, ki opisuje način za doseganje zadanih **CILJEV**. Te cilje praviloma določimo prej v **STRATEGIJI RAZVOJA**, kar pomeni, da mora biti strategija zapisana že kot uvod v ANEK.

Izhodišče za oblikovanje strategije je **VIZIJA** tistih, ki ANEK oblikujejo. V našem primeru gre za skupno vizijo sektorja ekološkega kmetijstva v Sloveniji čez 10, morda celo več let. V strategiji si nato zastavimo glavne strateške cilje, katerih doseganje je potrebno za uresničitev vizije, ali bolje za približanje tej viziji, ki nam kaže smer.

Za uspešno izvedbo akcijskega načrta je potrebno v njem:

- a) poleg ukrepov predvideti tudi nosilce za izvajanje le-teh (lahko tudi opisno – npr. nevladne organizacije, ministrstva – katera, ipd.);
- b) sredstva za izvedbo ukrepov: oceno stroškov ter možne vire sredstev;
- c) ANEK mora ostati živ: izvajanje je treba spremljati in ANEK dopolnjevati glede na doseganje zastavljenih ciljev.

CILJ je opis stanja v določenem času; pomembno je, da so cilji oblikovani po načelu **SMART** (konkretni – merljivi – dosegljivi – realistični – časovno opredeljeni, oz angleško Specific – Measurable – Achievable – Realistic – (in) Time).

Prav tako je pomembno, da lahko spremljamo, ali smo cilje dosegli oz. kje smo glede na zastavljene cilje. V ta namen si je potrebno postaviti **INDIKATORJE**.

Določiti moramo *glavne strateške cilje* in nato *operativne cilje* (»podcilje«) po posameznih področjih.

POSLANSTVO je del vizije; v naših delavnicah smo ugotovili, da je *poslanstvo ekokmetijstva dvojno: varstvo okolja in pridelava ekoživil*.

Akcijski načrt naj bo torej oblikovan v skladu z zgoraj naštetimi načeli.

b) PROCES PRIPRAVE ANEK

Pri nacionalnih razvojnih strategijah in sektorskih akcijskih načrtih je zelo pomembno sodelovanje ustreznih deležnikov. Proces mora biti čim bolj participativen, hkrati pa tudi operativen.

Proces priprave ANEK je v Sloveniji doslej potekal na naslednji način:

Prispevek pod koordinacijo MKGP:

- ustanovljena strokovna skupina za pripravo ANEK s strani MKGP (k. 2003/z. 2004),
- štiri srečanja strokovne skupine v l. 2004 - 2005;
- pripravljen prvi dokument za razpravo (opis stanja sektorja ekokmetijstva), in nato dopolnjeni dokumenti v skladu s pripombami članov strokovne skupine.

Prispevek s strani projekta »Prispevek NVO k nacionalnemu in evropskemu Akcijskemu načrtu za ekološko kmetijstvo in promocija javne razprave...«, in raziskovalnega projekta EUCEEOPF, Inštitut za trajnostni razvoj, 2004-2005:

- tri moderirane delavnice na temo razvoja ekokmetijskega sektorja v Sloveniji, za različne deležnike iz sektorja NVO;
- tri moderirane delavnice za deležnike iz vseh sektorjev (vladni, NVO, podjetniški...), ena od teh na ravni EU;;
- podporni dokumenti (poročila delavnic, prispevki k ANEK, prevod Sporočila Evropske komisije – povzetek ANEK EU...)
- javna razprava o razvoju ekokmetijskega sektorja v Sloveniji (posvet v DS 19.5.2005);
- publikacija s predstavitvijo rezultatov projekta vključno s sklepi posveta (maj – junij 2005) .

Predlog: Predstavljeni predlogi ukrepov, dejavnosti in metodologije naj se vključijo v osnutek ANEK. Pred oblikovanjem končnega predloga ANEK naj MKGP deležnikom omogoči, da še enkrat preverijo ustreznost predlaganih ciljev, ukrepov in dejavnosti, tudi z vidika prednostnega vrstnega reda.

II. PREDLOGI ZA VSEBINO NACIONALNEGA ANEK

a) PREDLOG STRATEŠKIH CILJEV

1. *Do leta 2013 se delež ekoloških kmetij v Sloveniji poveča na 15%, delež kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) v nadzoru ekokmetijstva pa na 20%; vsaj 20% od teh kmetij je »konkurenčnih kmetijskih tržnih gospodarstev«.*
2. *Leta 2013 bo na slovenskem trgu prodanih 10% ekoživil od celotne prodane količine hrane.*
3. *Slovenija brez gojenja GSO do l. 2006.*
4. *Medsektorska usklajenost politik za ekološko kmetijstvo do l. 2006.*

K 1. cilju:

Res je, da je bil porast števila ha oz. kmetij v EKO v prvih letih (1998 – 2000) večji kot zadnji dve leti. Vendar pa moramo upoštevati, da gre relativno manjšo rast pripisati tudi na račun konkurence različnih t.i. sonaravnih praks (vklj. integrirane pridelave in sonaravne reje živali), ki so prav tako deležne okoljskih plačil. To zmanjšuje privlačnost ekokmetijstva pri kmetih. Manjšo rast lahko pripišemo tudi neorganiziranosti trga z ekološkimi pridelki, še zlasti na področju govejega mesa in mleka, v bodoče pa bo tudi v ekološkem čebelarstvu zelo omejujoč dejavnik prehrana čebel v zimskem času.

Upoštevati moramo tudi dejstvo, da ima veliko območij v Sloveniji še visok potencial za ekokmetijstvo, npr. Gorenjska (po mnenju svetovalcev 25% vseh kmetij že zdaj dela v veliki meri »ekološko«, seveda ne po statusu, saj niso v nadzoru EK).

Pri določanju tega osnovnega strateškega cilja ne gre za projekcijo dosedanjega razvoja, temveč za cilj, ki ga želimo in zmoremo doseči s pomočjo ukrepov v akcijskem načrtu. Cilj mora načeloma biti nekoliko optimističen, vendar še vedno razmeroma realen.

Pri tem se lahko ozremo tudi na cilje, ki so si jih v svojih strategijah in ANEK-ih zastavile druge evropske države, npr. Nemčija (20% do l. 2010).

K 2. cilju:

Čeprav je trg z ekoživilami v Sloveniji še zelo majhen, je možno in potrebno bistveno povečanje. Zastavljeni cilj je optimističen, vendar upošteva prvi cilj ter obstoječe trende v prid visoki letni rasti prometa z ekoživilami.

K 3. cilju:

Problematika GSO je izrednega pomena za obstoj ekološkega kmetijstva, zato smo si zastavili le-to kot enega glavnih strateških ciljev. GSO so bili izbrani za eno ključnih tem na vseh delavnicah.

K 4. cilju: Je zelo pomemben oziroma ključen za doseganje prvih treh ciljev.

b) PREDLOGI UKREPOV IN DEJAVNOSTI

Udeleženci so na dveh delavnicah v aprilu 2004 v analizi SWOT identificirali najpomembnejše slabosti oz. pomanjkljivosti, priložnosti in nevarnosti glede na sektor ekološkega kmetijstva. Rezultate obeh delavnic smo združili in jih predstavili v tabelah (dostopno na naši spletni strani:

[Analiza SWOT - združeni končni rezultati](#) ter [Analiza SWOT - izhodiščni rezultati](#))

Rezultati druge delavnice (mešana skupina deležnikov, 21.4.2004) so zapisani z nagnjenim tiskom. Vrstni red v tabeli združenih končnih rezultatov upošteva vrstni red konceptov na vsaki od delavnic, tako da si sledijo eden po eden iz vsake delavnice in ne po absolutni vrednosti ocen na delavnicah.

Uporabili smo naslednjo označitev besedila:

1 Cilji oziroma področja politike za ekološko kmetijstvo (in širše)

1.1 Inštrumenti politik

Predlogi ukrepov

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- Predlogi za možne nadaljnje ukrepe (kratek opis)

1 Davčna in finančna politika za ekološko kmetijstvo ter širše

1.1 Spremembe v davčnem sistemu glede na učinke konvencionalnih izdelkov

Predlagamo spremembo davčne politike z vidika negativnih okoljskih (in drugih) učinkov konvencionalne pridelave, v smislu »onesnaževalec plača«, ter uvedbo vzpodbud (olajšav ipd.) za pozitivne prakse.

Ustrezno je treba obravnavati rabo oz. učinke sintetičnih kemičnih pesticidov in sintetičnih mineralnih gnojil, energije, transporta... s pomočjo osnovnih treh davčnih inštrumentov – DDV, davka na dobiček in taks. Potrebno je postopno dvigovanje taks (progresivno). Primer: povečanje DDV za pesticide in mineralna gnojila na običajno stopnjo 20% (odprava znižane stopnje DDV).

Z ukrepi davčne politike je potrebno ne le kaznovati slabe, temveč predvsem spodbujati dobre – pozitivno nagrajevanje. Primer so davčne vzpodbude za uporabo ekoživil v turizmu, npr. olajšave vsaj za čas uvajanja (3 leta).

Pomembno je ustrezno komuniciranje; večina kmetov še dela konvencionalno in potrebno je razložiti, da ne gre za »kaznovanje«, temveč da kmete s spodbudami vabimo in jim pomagamo, da se preusmerijo v EKO, ker so te spremembe potrebne.

1.2 Spremembe v davčnem sistemu za GSO izdelke

Predlagamo, da z zakonodajo predpišemo ustanovitev namenskega sklada za sanacijo potencialno kontaminiranih območij z GSO.

Sklad se financira z zasebnimi in z državnimi sredstvi; v ta sklad bi vplačevali kmetje, ki želijo gojiti GSO; državni vir pa nastopi v primeru, da sredstev zmanjka. Denar iz sklada (morebitni presežek) bi lahko porabili za promocijo EK

1.3 Uvedba obdavčitve katastrskega dohodka

Predlagamo obdavčitev katastrskega dohodka kar bi lastnike parcel spodbudilo k temu, da jih oddajo, prodajo ali začnejo obdelovati. Naslednji korak naj bo oprostitev davka za ekološke kmetije.

Med ekološkimi kmetijami je vrsta takih, ki želijo rasti in postati »konkurenčne tržne kmetije«. Pomembna ovira je to, da ne morejo pridobiti kmetijskih zemljišč (nakup, najem...) ali da so le-ta v obliki neobvladljivih drobnih parcel.

Problem lastništva oziroma pomanjkanje možnosti za pridobitev (uporabe) kmetijskih zemljišč je tudi pomemben razlog za to, da se mladi ne odločajo za kmetijstvo nasploh.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- olajšave za kmete, ki investirajo v ekokmetijstvo (katastrski dohodek, dohodnina...)
- povečanje deleža za ekološko kmetijstvo v državnem proračunu (ne le v Programu razvoja podeželja)
- agrarna reforma – država 'zaokroža' kmetije (kupuje)

- spremembe politike nadomestil (spodbude za tržno ekopridelavo - poudarek zelenjava, sadje)
- spodbujanje povečevanja kmetij (s financiranjem, davčno politiko, socialnimi ukrepi...)
- zelena davčna reforma
- ničelna stopnja DDV za ekoživila
- davki na transport dobrin
- namenska poraba davkov na pesticide za (so)financiranje KOP
- odprava subvencioniranja prevoza (živil)

2 Spodbujanje osveščanja potrošnikov – na osnovi izkušenj

2.1 Izobraževanje (formalno in neformalno)

Predlagamo uvedbo programov za usposabljanje izobraževalcev (učitelji, profesorji, vzgojitelji in specializirani pedagogi, svetovalci in predstavniki lokalnih skupnosti), ki naj ga izvajajo NVO in strokovnjaki z ustreznimi referencami v sodelovanju z Ministrstvom za šolstvo, in sicer na vseh stopnjah formalnega izobraževanja kot tudi v neformalnem izobraževanju.

Ta inštrument naj vključuje vse alineje, ki se nanašajo na izobraževanje, in sicer tako formalno (šolski sistem – osnovne šole, srednje in poklicne šole, univerze), kot tudi neformalno izobraževanje, kot je na primer program vseživljenjskega izobraževanja.

Rezultat morajo biti učni programi (kurikulumi) za ekološko kmetijstvo na vseh ravneh izobraževanja: uvedba vsebin ekološkega kmetijstva v programe osnovnih in srednjih šol, poklicnih šol, kot izbirni predmet v osnovnošolskih programih, v univerzitetne študijske programe. Program Podpora neformalnemu izobraževanju o ekokmetijstvu lahko zajema tudi uvedbo ekoloških vrtov v šolah.

Pomembno vlogo pri izobraževanju za ekokmetijstvo morajo imeti nevladne organizacije, zaradi svoje usposobljenosti in kredibilnosti.

Osveščanje in izobraževanje prebivalstva bi morala biti pomembna naloga tudi za zdravstveni sektor.

2.2 Ekološke učne kmetije oz. regijski učni in demonstracijski centri za ekološko kmetijstvo

Predlagamo program za spodbujanje razvoja ekoloških učnih kmetij ter regijskih učnih in demonstracijskih centrov za ekološko kmetijstvo.

Praktičen prikaz je v ekološkem kmetijstvu izjemno pomemben, tako za spodbujanje k preusmerjanju kot za usposabljanje obstoječih ekoloških kmetov. Najbolj prepričljive so pri tem uspešne ekološke kmetije same.

2.3 Komuniciranje

Predlagamo izvedbo večletne medijske kampanje, ki naj jo izvaja stroka in še posebej NVO (potrošniške, ekokmetijske, okoljske) za ciljno skupino splošne javnosti, s posebnimi strategijami oz. pristopi za posamezne ciljne skupine potrošnikov.

Ta inštrument naj vključuje tudi **označevanje**, saj je ustrezno označevanje prvi korak za dobro komuniciranje (s potrošniki). Nadalje sem sodijo javne kampanje in podobne dejavnosti. Za ekološko kmetijstvo so pri komuniciranju pomembni novi prijemi, inovativnost, specifičnost in integracija. Ker je ekokmetijstvo večnamensko, je treba EK in ekoživila potrebno preplesti z drugimi aktualnimi temami. Pomembna je tudi verodostojnost promocije.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- usposabljanje za delo z mediji na področju ekološkega kmetijstva (za vladne inštitucije in NVO)
- sistematičen pristop k medijem (izobraževanje, tematske ekskurzije...)
- delavnice na temo ekološkega kmetijstva za vse ciljne skupine
- skupna promocijska dejavnost lokalnih skupnosti (za ekološko kmetijstvo) – na regionalni ravni

- skupna spletna stran za ekokmetijstvo
- oglaševalska akcija: »Manj je več« - »voluntary simplicity« (promocija novega stila)
- Zveza Biodar in Ministrstvo za zdravje – informativna akcija proti pesticidom
- informiranje javnosti o možnih posledicah ne-ekokmetijstva za zdravje
- osveščanje javnosti »KOP – kmetijsko okoljski program brez GSO«
- promocija lokalne potrošnje in pridelave
- promocija prehranske suverenosti držav – svoboda izbire, (protiutež WTO)
- podpora pilotnim projektom, ki uvajajo ekološko kmetijstvo v ekošole in zdrave šole
- izobraževanje o ekološkem kmetijstvu za različne nadzorne službe oz. inšpekcije
- uporaba obstoječih pobud, ki se lahko navežejo na ekološko kmetijstvo (»zdrava mesta« ipd.)
- v učne načrt vnesti več okoljskih vsebin pri predmetih BI, KE, GO, GE,...
- izobraževanje na osnovi dobre prakse, inštituti
- izobraževanje staršev (šola za starše/materinske šole)
- izobraževanje trgovcev o ekokmetijstvu

3 Nadzor in certifikacija

3.1 Objavljanje rezultatov nadzora.

Predlagamo objavljanje rezultatov nadzora v ekološkem kmetijstvu, vključno z obveščanjem o ukrepih za preprečevanje kršitev, in sicer na aktiven način, s sodelovanjem MKGP ter krovnih organizacij ekoloških kmetov.

Sicer je to zahtevano tudi v relevantni direktivi, vendar pa v praksi še pogrešamo podatke o vrsti kršitev in o sprejemanju ukrepov, da bi kršitve preprečevali. Ta dostopnost bi morala biti proaktivna – potrebno je aktivno zagotoviti dostopnost teh podatkov širši javnosti.

3.2 Koordinacija nadzora na različnih ravneh preskrbne verige

Predlagamo predpis, ki bo nadzorne organizacije zavezoval k ustrezni medsebojni komunikaciji glede ugotovljenih kršitev.

Izboljšanje medsebojne komunikacije med nadzornimi organizacijami glede ugotovljenih kršitev, tako da bo preglednost na vseh členih preskrbne verige neovirana. Ukrep je pomemben na nacionalni ravni in na ravni (prostega trga) EU.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- poenostavitev evidenc (birokracije) v ekopridelavi
- izboljššan tržni nadzor (nadzor na prodajnem mestu – tržna inšpekcija)
- vzpostaviti učinkovit sistem sledljivosti v praksi
- dvig standardov nadzora za vsa živila, povečanje vzorcev pri testiranju konvencionalnih živil
- **neodvisna** kontrola vsebnosti pesticidov v živilih in visoke kazni za prekoračitev
- uveljaviti strožje minimalne standarde za ekopridelavo

4 Krepitev zmožnosti (akterjev) in mreženje

4.1 Krepitev zmožnosti NVO prek zagotavljanja namenskega programskega in projektnega financiranja

Predlagamo zagotovitev sofinanciranja programov in izbranih projektov ekokmetijskih NVO oziroma za delo NVO na področju ekokmetijstva.

V Sloveniji je zmožnost (finančni in posledično človeški viri) nevladnih organizacij posebno velik problem. Po poročilih tujih strokovnjakov (prim. A. Posch, avstrijsko kmetijsko ministrstvo) je prav

zagotavljanje redne sistemske in projektne podpore NVO bistveno pomagalo k rasti in profesionalnosti ekokmetijskega sektorja v mnogih državah. V tem kontekstu je v Sloveniji še posebej pomembna zveza Biodar kot največja krovna organizacija ekoloških kmetov.

4.2 Več ustrezno izobraženih (kmetijskih) svetovalcev za EK

Predlagamo vzpostavitev svetovanja za ekološko kmetijstvo, povečanje števila svetovalcev za EK in uvedbo dobrega sistema spremljanja ter ocenjevanja uspešnosti sistemov svetovanja za EK.

Spodbude za uvajanje programov kakovostnega svetovanja za spodbujanje pridelave in trženja ekopridelkov oz. ekoživil, pri čemer je izjemno pomembno, da so upravičenci tudi organizacije v zasebnem sektorju, ki imajo ustrezne reference na področju ekološkega kmetijstva (združenja, zveze, zasebni zavodi, podjetja), zaradi čim večje mobilizacije omejenih slovenskih potencialov na tem področju.

4.3 Usposabljanje za politično lobiranje za EK

Predlagamo izobraževanje deležnikov za lobiranje za ekološko kmetijstvo oziroma izobraževanje lobistov za ekološko kmetijstvo.

Vsako ministrstvo bi moralo imeti eno osebo samo za ekokmetijstvo, in to z ustreznimi pogajalskimi kompetencami. Vlada pa naj intenzivira delo sveta za trajnostni razvoj. Pri lobiranju bi rabili več animacije, gibanja, nagrad, pestrosti, navdiha.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- bistveno povečanje sredstev na razpisih za NVO in novi razpisi za financiranje projektov NVO
- vzpodbude za večje sodelovanje med NVO in med NVO ter državnimi inštitucijami
- spremeniti način dela kmet. svetovalcev, da bodo odvisni od kakovosti dela: kmetijske svetovalce na trg / vavčerski sistem kmetijskega svetovanja
- najmanj 10% delež kmetijskih svetovalcev v KSS za ekološko kmetijstvo
- proaktivni pristop kmetijskega svetovanja v okoljskih / zdravstvenih temah
- spodbude za dobre ekokmetijske svetovalce
- izobraževanje in financiranje svetovalcev specialistov za posamezna področja ekokmetijstva
- podpora za svetovanje s strani izkušenih ekoloških kmetov
- pogoj za ekosvetovalca: zanimanje / pozitiven odnos do ekokmetijstva in izkušnje pri delu
- permanentno usposabljanje in izobraževanje za ekološke kmete
- spodbude za kvalifikacijo akterjev na področju ekološkega kmetijstva

5 Raziskovanje in razvoj (R&R) - usmerjena na prednostne potrebe sektorja ekološkega kmetijstva in živil

5.1 Povečanje obsega raziskav in razvoja za EK

Predlagamo povečanje sredstev za raziskave in razvoj za potrebe EK v celoti; programi R&R naj spodbujajo nas sodelovanje med različnimi sektorji (kmetijstvo – zdravje – regionalni razvoj idr.).

5.2 Uvedba posebne postavke - (pod)programa za R&R projekte ekološkega kmetijstva in živil

Predlagamo uvedbo posebne postavke oziroma (pod)programa za ekološko kmetijstvo v CRP (ciljnih raziskovalnih programih) že za l. 2006, in nato takojšnja vključitev Slovenije v Evropsko raziskovalno področje (ERA-net) za ekološko kmetijstvo (CORE Organic).

Posebna postavka oziroma (pod)program za ekološko kmetijstvo je pogoj, da se država – članica EU lahko vključi v t.i. omrežja ERA (European Research Area - Evropsko raziskovalno področje), ki jih financira EU. Ta omrežja so izjemno pomembna za mednarodno sodelovanje v raziskovanju in za

pridobivanje sredstev EU za R&R, saj v njih poteka določanje prednostnih področij za R&R ter usklajevanje na ravni EU. Sodelovanje v njih je zato strateškega pomena.

5.3 Povečati obseg raziskav in razvoja o primerjalnih prednostih EK in vseh koristih EK

Predlagamo, da se pomemben del sredstev za R&R nameni za raziskovanje primerjalnih prednosti in koristi ekološkega kmetijstva: varna in zdrava (pre)hrana, okoljske in socialne koristi.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- sklad za raziskave v ekokmetijskem sektorju za industrijo (predelovalno in drugo)
- financiranje primerjalnih študij kakovosti pridelkov
- spodbuda za povezovanje med trgovino in raziskovalnimi institucijami
- sklad za raziskave o regionalni specifikah (v povezavi z ekokmetijstvom)
- raziskave pomena ekokmetij za biodiverzitetu, promocija rezultatov
- razvoj nove metodologije za izračun dejanskih stroškov/prihodkov, ki omogoča bolj realne primerjave eko : konvencionalno
- zagotoviti raziskovalni denar za: »kaj je kakovost ekohrane?«
- dostop javnosti - NVO do originalnih podatkov Ministrstva za zdravje
- ustanovitev neodvisne ustanove za raziskave (zdravje, okolje)
- ustanovitev medresorskega partnerstva s sodelovanjem NVO in raziskovalnimi institucijami za ekokmetijstvo

6 GSO

6.1 Določitev območij brez GSO

Predlagamo takojšnjo določitev območij brez GSO v Sloveniji; začasno prepoved tistih GSO, ki so že dovoljeni v EU, in ponovno preučitev – izdelavo ocene tveganja zanje glede na slovenske razmere; ter takojšen sprejem zakonodaje, ki določa 0,1% kot največjo dovoljeno nenamerno kontaminacijo semenskega materiala z GSO.

Problematika GSO je izrednega pomena za obstoj ekološkega kmetijstva, kar se kaže v tem, da je bilo to področje izbrano za eno ključnih na vseh delavnicah. Nujno je takojšnje in usklajeno delovanje. Sprejem zakonodaje glede prisotnosti GSO v semenskem materialu še pred sprejetjem predpisa o najvišji meji na ravni EU pa Sloveniji omogoča, da morebitno strožjo ureditev ohrani tudi po sprejetju predpisa na ravni EU.

Trenutno stanje glede zakonodaje in območij brez GSO v Sloveniji je zelo zaskrbljujoče; nujno bi bilo pripraviti pregled dejavnosti – kdo je za kaj zadolžen, kaj se dogaja, kakšno je komuniciranje med odgovornimi in deležniki.

6.2 S pomočjo zakonodaje zagamčiti, da bo dejansko možno kmetijstvo (vključno z EK) brez GSO.

Predlagamo oblikovanje predpisov (o soobstoju in drugo) in vzpostavitev učinkovitega nadzornega sistema za preprečevanje kontaminacije z GSO v kmetijstvu.

Pripraviti je potrebno predpise (o soobstoju in druge), ki bodo v praksi preprečevali vsakršno možnost nezaželene kontaminacije z GSO v kmetijstvu nasploh (vključno z ekološkim kmetijstvom) – na polju, pri semenu, pri pridelkih idr. Neustreznost nadzora nad izvajanjem zakonodaje je v Sloveniji (in ostalih »vzhodnih« državah) zelo izrazita, kar je velika težava; to je potrebno v primeru GSO še posebej upoštevati in izboljšati.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- »0,1 % GSO v semenskem materialu« je treba sprejeti kot uradno stališče Slovenije v vseh relevantnih procesih odločanja na ravni Evropske unije.

- nacionalna prepoved gojenja GSO v Sloveniji (v naravi) – odgovornost MOP in MKGP.
- ustrezen monitoring prisotnosti GSO (v živilih, krmi in semenu).
- učinkovite sankcije za neoznačevanje GSO proizvodov

7 Promocija ekološkega kmetijstva kot vzorčnega modela trajnostnega razvoja, razvoja podeželja in večnamenskosti (multifunkcionalnosti)

7.1 Ekološko kmetijstvo postane ena od prioritet v Strategiji razvoja Slovenije

Predlagamo vključitev ekološkega kmetijstva v Strategijo razvoja Slovenije (SRS) kot eno od prioritetnih področij, ter smiselno vključitev v vsa relevantna področja SRS.

SRS kot ključni razvojni dokument ne bo ustrezala načelom trajnostnega razvoja, če ne bo na ustrezno mesto postavila ekološkega kmetijstva kot najbolj trajnostne prakse v kmetijstvu. Dodaten argument za to so posebne značilnosti slovenskega kmetijstva, ki ne omogočajo konkurenčnosti in razvoja s pomočjo intenzivne množične pridelave, temveč izključno prek kakovosti pridelkov oz. živil. Ekološko kmetijstvo je potrebno ustrezno umestiti v vsa relevantna programska področja SRS, še posebej v regionalni in prostorski razvoj; raziskave, inovacije in tehnologijo; znanje za (trajnostni) razvoj; okolje; socialne vidike razvoja; človeški kapital, delovno silo in trg dela; nacionalno identiteto in kulturo; ustrezne poudarke pa je možno razviti tudi na drugih področjih.

7.2 Ekološkemu kmetijstvu zagotoviti prednost v ukrepih Programa razvoja podeželja 2007 – 2013 – vključitev deležnikov

Predlagamo spremembo načina priprave slovenskega Programu razvoja podeželja 2007-2013 tako, da bo proces zagotavljal medresorsko sodelovanje, vključevanje NVO in drugih deležnikov s ciljem, da v največji možni meri pripravimo vse ukrepe, ki lahko spodbudijo razvoj ekološkega kmetijstva. Ta predlog je treba sprejeti nemudoma in do konca junija 2005 pripraviti vsaj koncept priprave.

V slovenski v Program razvoja podeželja 2007-2013 moramo na prvo mesto jasno postaviti ekološko kmetijstvo. Potrebno je vključiti vse deležnike, prek organiziranja širšega posveta, delavnic, spletnega foruma. Potrebno je tudi financiranje soudeležbe NVO. Slovenija ima primerjalno prednost prav v ekokmetijstvu, siceršnja nekonkurenčnost slovenskega (konvencionalnega) kmetijstva je znana.

7.3 Povezava podpore EK z drugimi cilji (narava, okolje, turizem - trajnostni razvoj)

Predlagamo razpis projekta s pilotnimi primeri ekološkega kmetijstva kot nosilca multifunkcionalnosti podeželja, pri katerem bi sodelovale ekološke kmetije, turistične organizacije, organizacije ekokmetov in druge NVO ter zavarovana območja.

EK je potrebno povezati z vsemi strukturami, ki skrbijo za naravo in okolje nasploh, turizem in trajnostni razvoj, ter in poskrbeti, da so ti cilji vsem sektorjem res skupni.

7.3 Bolj ustrezno ovrednotenje ekološkega kmetijstva v okviru KOP

Predlagamo uvedbo dodatne stimulacije ekološkemu kmetovanju v povezavi z najvišjim okoljevarstvenim standardom v ekološkem kmetovanju, prek ustrezne uskladitve višine plačil za posamezne ukrepe KOP, ter omogočanje dodatnih kombinacij posameznih ukrepov z ukrepom EK, kjer je to smiselno.

Ekološko kmetijstvo je del slovenskega kmetijsko okoljskega programa (KOP). V primerjavi z drugimi horizontalnimi ukrepi v KOP daje bistveno pomembnejši prispevek k varstvu okolja in biotski raznovrstnosti, kar je glavni namen KOP. Ekološko kmetijstvo tako izpolnjuje najvišji okoljevarstveni standard znotraj KOP. Neposredna plačila za površine v nadzoru ekološke pridelave so v absolutnem smislu sicer najvišja med kmetijsko okoljskimi plačili v KOP. Vendar pa neka kmetija tudi s

kombinacijo dveh ali treh drugih ukrepov v okviru KOP, ki vsak zase in tudi skupaj od kmeta zahtevajo manj napora in dodatnih stroškov od ekološkega kmetovanja, že doseže najvišje možno plačilo na ha letno. Zato se mnogo kmetij raje odloči za druge ukrepe oziroma njihove kombinacije in se ne odločijo za preusmeritev v ekološko pridelavo.

Integrirana pridelava (IP) sedaj zaradi višine plačil v KOP nastopa kot konkurenca pri preusmerjanju v ekopridelavo; hkrati pa je lahko vir kandidatov za preusmeritev v ekološko kmetijstvo. IP in EK sta po filozofiji bistveno različna, prav tako tudi po odnosu do potrošnika. Nujno je izenačiti sistem nadzora IP s tistim za ekološko pridelavo, oziroma uvesti še strožji nadzor, zaradi težavnejšega preverjanja upoštevanja standardov. S tem ukrepom bi posredno dosegli tudi povečanje obsega ekopridelave (št. kmetij, št. ha in količine pridelkov).

Razmerje plačil za posamezne ukrepe mora biti tako, da ukrepi samostojno ali v medsebojnih kombinacijah nedvoumno dajejo prednost ekološkemu kmetijstvu, tako da je razlika med plačili za ekološko pridelavo samo in v možnih kombinacijah z drugimi ukrepi vsaj 30% višja od najvišjih možnih plačil za druge ukrepe oz. njihove kombinacije. Ob tem je treba preveriti tudi možnosti kombiniranja posameznih ukrepov, saj sedanji program v posameznih primerih neupravičeno (z okoljskega vidika) izključuje kombinacije določenih ukrepov z ukrepom »ekološko kmetovanje«.

7.4 Spodbude za širitev ekopridelave za trg na prednostnih področjih

Predlagamo uvedbo spodbud za razvoj ekološke rastlinske pridelave v obliki investicijskih programov za preusmeritev, prestrukturiranja ali razširitve ekološke pridelave vrtnin, sadja, žit, poljščin in grozdja oz. vina: nakup kmetijskih zemljišč, nakup strojev in opreme, skladiščnih kapacitet ipd..

V okviru PRP bi morali izkoristiti vse možnosti za povečanje tržne pridelave na tistih področjih, kjer je povpraševanje po ekoživilih največje.

7.5 Podpore za razvoj predelave ekoživil

Predlagamo uvedbo ukrepov za spodbujanje uvajanja ali širitev ekološke predelave živil, predvsem za manjše predelovalne obrate: investicijska sredstva za različna področja, kot so predelava mleka; predelava mesa; izdelava sojinih in podobnih proizvodov; predelava sadja in zelenjave, idr.

V okviru PRP bi morali izkoristiti vse možnosti za povečanje ekopridelave na tistih področjih, kjer je povpraševanje po ekoživilih največje in kjer danes živila uvažamo.

7.6 Uvedba ustreznih okoljskih indikatorjev za učinke KOP

Predlagamo uvedbo okoljskih / biodiverzitetnih indikatorjev za vrednotenje okoljskih učinkov KOP.

Primer ene od metod je npr. štetje velikega skovika in drugih ptičev na kmetijskih površinah. (Prek štetja ptic dobimo podobo celotnega habitata, saj so ptice na vrhu prehranjevalne verige). Tehnološka navodila za IP sadja v poglavju 9.1.2 zapisujejo biološke ukrepe, tako da bi te normative, ki jih pripravlja Društvo za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije – DOPPS, lahko vpeljali najbrž v večje število ukrepov KOP in ne samo v EK in IP.

7.7 Akontacija plačil KOP za ekološke kmete

Predlagamo uvedbo akontacije plačil KOP za ekološke kmete, s kasnejšim poračunom.

Ekološki kmetje so med prejemniki subvencij običajno (časovno) med zadnjimi. To ni pravično, saj imajo prav ekološki kmetje v začetku leta višje stroške kot drugi, npr. plačilo kontrole. Lahko bi prejeli najprej akontacijo plačil in nato poračun. Na tem mestu bi bilo potrebno vnesti tudi nujno terminsko obdobje v katerem se prijavljeno stanje uskladi z dejanskim (zakasnela setev, najem površin med letom, ...). S primerjanjem vlog za neposredna plačila s poročilom nadzorne organizacije za EK (kot v letu 2001) bi se izognili velikemu številu pritožb in izvržbi neposrednih plačil.

7.8 Prilagoditev vrednosti investicij

Predlagamo smiselno prilagoditev, kjer je to možno, pri investicijah na kmetije in za predelavo živil, v smeri znižanja skupne vrednosti investicije za ekološke kmetije oz. obrate.

Prednost pri investicijah verjetno ni prednostna pot sama po sebi in vprašanje je, če bi bila kot taka prava. Ekološke kmetije trenutno ne uspejo pri investicijskih programih; ekološke kmetije imajo sicer 5% prednost, a se ta izgubi v drugih merilih. Razloga sta predvsem dva: finančna šibkost ekokmetij in potreba po poslovnem načrtu s pozitivnim rezultatom.

Po drugi plati je minimalna investicija (primer: v l. 2004 5 mio SIT za kmetijsko mehanizacijo) za ekološke kmete neustrezna, saj potrebujejo predvsem lažje in cenejše posebne priključke, ne pa velikih traktorjev (do katerih je bilo na razpisih v l. 2004 žal najlažje priti).

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- izdelava nacionalnega dokumenta politike trajnostnega razvoja
- vključitev ekološkega kmetijstva v regionalne razvojne programe kot eno od nacionalnih prioritet
- prilagajanje in usklajevanje projektov na nacionalni ravni
- oblikovanje trajnostne potrošniške politike
- povezava različnih državnih proračunskih postavk za podporo ekološkemu kmetijstvu, prim. pilotni projekt »Mura« - aplicirati v drugih regijah (izobraževanje in preusmerjanje kmetij)
- regionalni razvojni programi za ekološko kmetijstvo oz. z vključevanjem EK
- program »Zdrava hrana v šole in vrtce« (najprej vzorčno - meritev učinkov kot splošni ukrep)
- olajšanje predpisov za uporabna in obratovalna dovoljena za ekoturistične kmetije
- podpora za povezavo med ekokmetijskim sektorjem in turizmom
- podpora zelenemu turizmu na kmetiji
- spodbuda ekopridelave, vezane na naravne danosti (npr. prireja mesa in mleka v planinskih območjih, ipd.)
- uvedba posebnih (ugodnejših) pogojev za ekološko kmetijstvo in živilstvo (kmete, predelovalce...) v razpisih
- podpora za ustanovitev regionalne info pisarne za turizem, kmetijstvo in razvoj podeželja
- razpisi - pobude za ustanovitev grozdov za ekokmetijski sektor
- razpisi za projekte, povezane z Naturo 2000 – projekti, ki se nanašajo na Naturo in drugi podobni projekti
- posebni sklad za kartiranje habitatov vključno z vidika ekokmetij
- namenski ekokrediti (lažje dostopni s subvencionirano obrestno mero)

8 Razvoj trženja (predvsem kot del Programa razvoja podeželja)

8.1 Razvoj sodelovanja med deležniki v preskrbni verigi

Predlagamo ukrep podpore združevanju ekoloških pridelovalcev (na osnovi interesa) v tržno organizacijo in drugim oblikam povezovanja med deležniki.

Spodbude za oblikovanje tržnih organizacij ekoloških pridelovalcev morajo biti prilagojene sedanjemu obsegu in potrebam, kar pomeni zadosti nizko število članov in dovolj nizek letni promet, s trendom povečevanja. Poleg tega je treba podpirati tudi sodelovanje v različnih kombinacijah (različni pravno-organizacijski subjekti lahko neomejeno sodelujejo oz. jih moramo z ukrepi k sodelovanju spodbujati). To pomeni razvoj različnih elementov tržne verige za ekološko kmetijstvo (organizacije pridelovalcev, kooperative, grozdi...)

8.2 Izboljšati strukturo in organizacijo trga vključno s spodbujanjem "zelenih" javnih naročil

Predlagamo ukrep podpore lokalnim tržnim pobudam (organizacija lokalnih tržnic, prodaja na domu) ter spremembo zakona o javnih naročilih, ki naj da prednost lokalno pridelanim oz. proizvedenim ekoživilom.

Javna naročila je potrebno vključiti v ta inštrument, in sicer prek izboljšanja kombinacije neposrednega trženja predvsem lokalnega značaja z javnimi naročili. Potrebna je posebna zakonodaja oziroma sprememba obstoječe zakonodaje tako, da bi bile zahteve za lokalno trženje ustrezno olajšane.

Nadaljnji možni ukrepi/dejavnosti:

- subvencioniranje razlike v ceni (višjih cen ekoživil) pri javnih naročilih
- ukrepi za oblikovanje trajnostne lokalne oskrbe
- podpora malim iniciativam ekoloških kmetov (majhnost ne sme biti ovira za upravičenost do spodbud)
- odkrivanje in uporaba tržnih niš (nova ekoživila)
- razviti nov slovenski državni znak za ekološke pridelke (sprememba sedanjega zaradi neprepoznavnosti in zavajajoče oblike)
- podpora za promocijo lokalne / nacionalne oskrbe z ekološko hrano
- podpora domači ekološki pridelavi oz. trgu (država – trgovina)
- ugodna ali nepovratna namenska posojila za investicije in trženje ekoproizvodov

9 (Eko)turizem

Možni ukrepi/dejavnosti:

- Olajšanje predpisov za uporabna in obratovalna dovoljena za ekoturistične kmetije
- podpora za povezavo med ekokmetijskim sektorjem in turizmom
- spodbude za uvajanje ekoživil v turizem
- podpora razvoju zelenega turizma na ekoloških kmetijah
- spodbuda ekopridelave, vezane na naravne danosti (npr. prireja mesa in mleka v planinskih območjih, ipd.) – ohranjanje tradicionalne kulturne krajine

10 Zakonodaja in izvajanje ter koordinacija dejavnosti na državni ravni

Možni ukrepi/dejavnosti:

- oblikovanje in delovanje medresorske skupine za ekokmetijstvo na ravni vlade
- usklajevanje (nastajajoče in obstoječe) zakonodaje na vseh področjih, v interesu ekokmetijstva
- redni sestanki koordinacije: kmetijstvo – izobraževanje - zdravstvo
- dopolnitev dobre kmetijske prakse in zagotovitev njenega izvajanja (integrirana pridelava naj postane splošna minimalna zahteva za kmetovanje)
- zakonodaja o vodovarstvenih območjih: uvedba posebnih (dodatnih) spodbud za ekološko kmetovanje na vseh območjih VVO
- prepovedati možnosti lobiranja multinacionalk in financiranja le-teh

c) OPREDELITEV IZBRANIH PREDLOGOV UKREPOV IN DEJAVNOSTI V OBLIKI »SMART«

Nekatere od predlaganih dejavnosti smo na dveh delavnicah skušali zasnovati v obliki SMART (kako – odgovornost ali/in izvajanje, viri – človeški in finančni, za koga – ciljna skupina ali koristnik, kdaj – začetek/zaključek).

V. delavnica: 5.5.2005, za mešano skupino različnih deležnikov (ministrstva, trgovina, stroka, kmetijsko gozdarska zbornica, NVO ...):

1 Davčna politika za EK

1.1 Spremembe v davčnem sistemu glede na učinke konvencionalnih izdelkov

Kako: Dvig stopnje DDV za kemične sintetične pesticide na 20%.
Progresivno uvajanje takse na obremenjevanje okolja.

Kdo: Ministrstvo za finance v sodelovanju z MKGP, MOP, MZ in KGZS, GZS

Viri: ni vpliva

Za koga: uporabniki pesticidov

Kdaj: 1.1.2006, izvajanje 1.1.2007

1.2 Spremembe v davčnem sistemu za GSO izdelke

Kako: Zakonsko predpisan namenski sklad za sanacijo potencialno kontaminiranih območij z GSO.

Kdo: MKGP, vlada, KGZS

Viri: privatni in državni; kmetje, ki želijo gojiti GSO, vplačujejo v ta sklad; državni vir – če zmanjka. Denar iz sklada (morebitni presežek) bi lahko porabili za promocijo EK.
Dodatni človeški viri niso potrebni.

Za koga: kmetje, ki gojijo GSO

Kdaj: 1.1.2006 (osnutek), izvajanje 1.1.2007

2 Spodbujanje osveščanja potrošnikov – na osnovi izkušenj

2.1 Izobraževanje (formalno in neformalno)

kako: Usposabljanje izobraževalcev.

odgovornost: Zveza ekoloških kmetov, Min. za šolstvo, Zveza potrošnikov, druge NVO

viri: po 3 ljudje za formalno in neformalno, skupaj 240.000 EUR/letno

za koga: formalno: učitelji, profesorji;
neformalno: vzgojitelji in specializirani pedagogi
svetovalci in predstavniki lokalnih skupnosti
sodelavci (strokovni delavci) NVO

kdaj: 1. faza - 3. četrletje 2005
2. faza - 1.1.2007 do 1.1.2009

2.2 Komuniciranje

kako: večletna medijska kampanja

Kdo: stroka in NVO (potrošniške, ekokmetijske, okoljske)

viri: finančna - ministrstva (MKGP, MOP, MZ) in KGZS, GZS
človeški - 1,5 človeka (stroka + NVO)
materialni stroški in stroški dela

za koga: splošna javnost in potrošniki

kdaj: 1.1.2006 do 1.1.2009

3 Nadzor in certifikacija

3.1 Objavljanje rezultatov nadzora.

Kako: zbiranje in obdelava podatkov oz. rezultatov nadzora
izdelava spletne strani
informiranje javnosti o dosegljivosti informacij
Kdo: izvajalke bi bile nadzorne organizacije, MKGP pa odgovorna za nadzor
Viri: kontrolne organizacije za ekološko kmetijstvo, diseminacija lahko tudi prek Zveze ekoloških kmetov in drugih NVO (tako kot v Avstriji)
Za koga: splošna javnost - potrošniki

3.2 Koordinacija nadzora na različnih ravneh preskrbne verige

Kako: Medsebojna komunikacija in koordinacija vseh nadzornih služb (inšpektorat in organizacija za kontrolo EK)
Kdo: odgovorni: za koordinacijo in komunikacijo – MKGP in MZ, MOP, MG – tržna inšpekcija
Viri: strokovne službe ministrstev (MKGP, MZ, MOP)
za koga: najprej deležniki, nato splošna javnost
kdaj: 2006

4 Krepitev zmožnosti (akterjev) in mreženje

4.2 Več ustrezno izobraženih (kmetijskih) svetovalcev za EK

Kako: priprava izobraževalnega programa za izobraževalce
izobraževanja izobraževalcev
priprava izobraževalnega programa za svetovalce
izobraževanje svetovalcev
odgovornost: KGZS, NVO
viri: človeški: izobraževalne inštitucije, KGZS
pomembno: zasebni sektor: NVO – predvsem združenja kmetov, zasebni inštituti
Za koga: kmetijski svetovalci, ekokmetje
Kdaj: od 1.1. 2006 naprej

4.3 Usposabljanje za politično lobiranje za EK

Kako: usposabljanje za lobiste; usposabljanje lobistov za EK
Kdo: Zveza BIODAR
Viri: tuji strokovnjaki
Za koga: ekokmetje, NVO, trgovci, potrošniki

5 Raziskovanje in razvoj (usmerjena na prednostne potrebe sektorja ekološkega kmetijstva in živil)

5.1 Povečanje obsega raziskav in razvoja za EK

Kako: povečati sredstva za raziskave glede zdravstvenih vidikov EK
prehranski poskusi na živalih in ljudeh
Kdo: MZ, MKGP
Viri: EU, nacionalni
Za koga: potrošniki
Kdaj: 1.1.2006-2010

5.3 Povečati obseg raziskav in razvoja o primerjalnih prednostih EK in vseh koristih EK

kako: izdelava predlogov projektov na podlagi analize problemov v sektorju EK;
izbor projektov; izvedba
kdo: ministrstva – razpisniki in izbor (lahko v sodelovanju z deležniki); izvajalci
obstoječe raziskovalne in strokovne organizacije, druge kompetentne organizacije
(NVO)
Viri: nacionalni, zasebni; EU (7. okvirni in ostalo),
Za koga: pridelovalce, predelovalce, potrošnike
Kdaj: permanentno

6 GSO

6.1 Določitev območij brez GSO

kako: določitev kriterijev
Kdo: MKGP, MZ, MOP
Viri: nacionalni
za koga: za kmete, posredno za potrošnike
Kdaj: do konca 2005

6.2 S pomočjo zakonodaje zagamčiti, da bo dejansko možno kmetijstvo (vključno z EK) brez GSO.

Kako: vzpostavitev učinkovitega nadzornega sistema
Kdo: MKGP, MZ, MOP
Viri: nacionalni, kršitelji
Za koga: za kmete in posredno za potrošnike
Kdaj: do konca 2005

7 Promocija ekološkega kmetijstva kot vzorčnega modela trajnostnega razvoja, razvoja podeželja in večnamenskosti (multifunkcionalnosti)

7.2 Ekološkemu kmetijstvu zagotoviti prednost v ukrepih Programa razvoja podeželja 2007 – 2013 – vključitev deležnikov

Kako: spremeniti način priprave dokumenta (PRP) tako, da bo proces zagotavljal
medresorsko sodelovanje, vključevanje NVO in drugih akterjev;
organiziranje širšega posveta, delavnice, spletnega foruma
Kdo: MKGP
Viri: stroški za delavnice, posvet (proračun), zaposleni na MKGP
nujno je financiranje soudeležbe NVO
Za koga: ministrstva, NVO, drugi deležniki, eko pri- in predelovalci
Kdaj: konec junija 2005 – vsaj nastavek koncepta oz. sprejetje te pobude

7.3 Povezava podpore EK z drugimi cilji (narava, okolje, turizem - trajnostni razvoj)

Kako: projekt s pilotnimi primeri EK - nosilec multifunkcionalnosti podeželja
Kdo: MKGP, sodelovanje MOP, MG, razpis
Viri: sredstva za razvoj podeželja, turizma in za regionalni razvoj
Za koga: ekološke kmetije, turistična organizacija, organizacije ekokmetov, druge NVO,
zavarovana območja
Kdaj: marca 2006 oz. sredstva iz nove finančne perspektive
do decembra 2008

8 Razvoj trženja (predvsem kot del Programa razvoja podeželja)

8.1 Razvoj sodelovanja med deležniki v preskrbni verigi

- Kako: V tej dejavnosti smo združili podporo lokalnim pobudam (organizacija lokalnih tržnic, prodaja na domu) in spremembo zakona o javnih naročilih (ki naj da prioriteto ekoživilom)
- kdo: MF – del, ki je vezan na pravila za javna naročila
združenja pridelovalcev ipd. – za razvoj lokalnega trženja, kooperative
- viri: PRP (za lokalne pobude) - MKGP
- za koga: za ves javni sektor – za javna naročila; za potrošnike
- Kdaj: od jeseni naprej

Opomba: direktiva EU o "zelenih javnih naročilih" je bila nedavno sprejeta.

8.2 Izboljšati strukturo in organizacijo trga vključno s spodbujanjem "zelenih" javnih naročil

- kako: združevanje pridelovalcev (na osnovi interesa) v tržno organizacijo
- Kdo: lokalne skupnosti morajo biti zainteresirani za vzpostavitev; zveze, združenja (za ekopridelavo)
- viri: PRP – še posebej LEADER projekti
- za koga: najširša oskrba trga
- kdaj: trajna naloga

III. delavnica: za NVO, 14.10.2004:

Ta delavnica bila posvečena cilju: **oblikovati predloge za konkretne dejavnosti na področju razvoja ekokmetijstva**, ki jih želijo in zmorejo izvajati NVO, ter **ugotoviti interes za sodelovanje med NVO** pri izvajanju teh dejavnosti (iskanje sinergij).

Predlagani idejni projekti so tisti, ki so jih sodelujoči – predstavniki različnih NVO – izbrali kot takšne, ki jih njihove organizacije **ŽELIJO** in **ZMOREJO** (predvsem z vidika znanja in izkušenj) uresničiti, in so hkrati pomembni za nadaljnji razvoj ekološkega kmetijstva. Pomembno je tudi to, da NVO te projekte želijo uresničiti **V SODELOVANJU** z drugimi NVO in z drugimi partnerji (lokalne skupnosti, javne službe ipd.).

*Zato predlagamo, da naj ANEK vsebuje tudi ukrepe, ki bodo NVO omogočili, izvedbo teh projektov, npr. predlog ukrepa za **razpise** s področja izobraževanja za ekološke kmete, razvoja trženja ekoživil, promocije in osveščanja javnosti in ciljnih skupin, na katerih bodo lahko sodelovale vse vrste nevladnih organizacij, morda s pogojem partnerstva.*

Idejne projekte sestavljajo:

- **Cilji** (Za-kaj?)
- **Aktivnosti** (Kako?)
- **Partnerji** (Kdo?)
- **Časovni okvir** (Kdaj)
- **Finančni okvir** (Koliko stane?)

1. Izobraževanje in promocija za ekokmete – tudi potencialne

CILJI:

- MOTIVACIJA potencialnih kmetov za ekološko kmetijstvo
- vzpostavitev SISTEMA stalnega izobraževanja (novosti, spremembe...)

AKTIVNOSTI:

- PRIMERJAVE IN PREDNOSTI ekološkega kmetijstva
- manjši stroški ...– ekonomski kazalci!

PARTNERJI:

- izkušeni ekološki kmetovalci (doma in v tujini)
- ekološki svetovalci
- raziskovalci (doma in v tujini)
- država!! - kmetijske institucije, lokalna skupnost...(župan)

ČASOVNI OKVIR:

- čas od jeseni do spomladi (teorija)
- poletni čas (krajši ogledi, ekskurzije... - prepričanje v praksi)

FINANČNI OKVIR:

- cca. 200.000,00 SIT / udeleženca

2. Prodaja s pomočjo društev (»zdrava hrana po zdravi ceni«)

CILJI:

- kmeta : čim ugodneje prodati
- potrošnika : možnost kupiti; vedeti, kaj kupiš

AKTIVNOSTI:

- pridobiti in povezati društva
- evidentirati ponudbo in povpraševanje
- promocija

ČASOVNI OKVIR: 1 leto

PARTNERJI : društva

FINANČNI OKVIR: 3.000.000.00 SIT

I. 3. Distribucijski center

CILJI:

- tekoče obveščanje potrošnikov o ponudbi EKO pridelkov

AKTIVNOSTI:

- zbiranje ponudbe v regijah
- povezovanje regij

PARTNERJI:

- združenja EK
- društva: Ajda, Svetlin

ČASOVNI OKVIR: vsak 1. ponedeljek v mesecu

FINANČNI OKVIR: 1. 500.000, 00 SIT

4. Lastni viri za NVO

CILJI: usposabljanje društev za zasnovano in izvedbo aktivnosti in pridobivanja lastnih sredstev (v okviru projekta »za zdravje človeka in narave«)

AKTIVNOSTI:

I. strokovno izobraževanje in usposabljanje (kako deluje 'fund raising') – za vsa društva

Moduli:

1. lastna sredstva
2. javni viri (razpisi, proračunska sredstva)
3. SPD (sponzorstva, pokroviteljstvo, donacije)

II. izdelava letnega plana društva (individualno-na nivoju društev):

- letne aktivnosti
- kadrovska zasedba (lastna, možnost 'združevanja moči')
- določiti pravila igre za skupno delo

PARTNERJI: združenja ekoloških in biodinamičnih kmetov

ČASOVNI OKVIR: - I. november 2004

- II. november/december 2004 do januar 2005 (glede na interes)

FINANČNI OKVIR: kotizacija enodnevnega izobraževanja (dvorana, projektor, gradivo...)

- do 10 udeležencev: 15.000,00 SIT
- do 15 udeležencev: 12.000,00 SIT
- do 30 udeležencev: 8.000,00 SIT

5. Skupno lobiranje

CILJI:

- nacionalni program za ekološko kmetijstvo na vladni ravni, sprejet v parlamentu (Slovenija kot kmetijska ekoregija)

AKTIVNOSTI:

- skupno informacijsko gradivo o ekološkem kmetijstvu
- skupni spletni portal
- pridobivanje medijev: tisk, konference, strokovni prispevki, program...
- ustanovitev skupnega telesa NVO za ekološko kmetijstvo
- delo s politiki:
  - župani
  - vlada in parlament – »zahteve NVO za EK« - dokument

PARTNERJI:

- Ajda + Demeter
- Zveza BIODAR
- ITR
- ZPS + ostale potrošniške organizacije
- KGZS?
- Umanotera
- Združenje turističnih kmetij?

ČASOVNI OKVIR: 12 mesecev (18 mesecev)

FINANČNI OKVIR: 24.000.000, 00 DO 25.000.000,00 SIT

PRILOGA: Podatki o projektu in izvedenih delavnicah

Projekt

Na Inštitutu za trajnostni razvoj smo v l. 2004 začeli s projektom »Prispevek slovenskih NVO k nacionalnemu in evropskemu Akcijskemu načrtu za ekološko kmetijstvo (ANEK)«.

Prvi cilj projekta je predvsem pripraviti izhodišča in/ali predloge za Akcijski načrt za ekološko kmetijstvo, in sicer:

- izdelava "lastnega" ANEK-a za nevladne organizacije – NVO (društva, zveze, zasebne fundacije in zavode);
- prispevek NVO k nacionalnemu ANEK-u, ki ga pripravlja kmetijsko ministrstvo,
- prispevek slovenskih NVO k evropskemu ANEK-u.

Drugi cilj je enako pomemben: odločujoče, predvsem vlado in parlament, s pomočjo argumentov in predlogov spodbuditi, da prepoznajo in potrdijo ekološko kmetijstvo kot eno od nacionalnih razvojnih prioritet. Ta dejavnost bo potekala konec maja 2005, ko se projekt tudi zaključi.

Projekt sta v l. 2004 finančno podprla Urad vlade RS za informiranje in Ministrstvo za okolje in prostor, v l. 2005 pa Evropska unija – program PHARE SPP.

Delavnice

Osnova projekta delo v moderiranih delavnicah. Vse delavnice je moderirala mag. Vida Ogorelec Wagner, Modra d.o.o.

I. delavnica: 8.4.2004, za predstavnike NVO. Sodelovalo je 14 predstavnikov naslednjih NVO:

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj.

Zveza potrošnikov Slovenije.

Združenje ekoloških kmetov osrednje Slovenije

Slovenski e-forum

Združenje za ekološko kmetovanje SV Slovenije

Botanično društvo Slovenije

Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije

Združenje ekoloških kmetov Gorenjske

Združenje ekoloških pridelovalcev in predelovalcev "Deteljica"

II. delavnica: 21.2.2004 za mešano skupino različnih deležnikov (ministrstva, trgovina, stroka, kmetijsko gozdarska zbornica, NVO ...). Sodelovali so predstavniki naslednjih institucij:

ime	priimek	inštitucija
Jožica	Maučec-Zakotnik	Ministrstvo za zdravje
Kristjan	Vrečko	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Jernej	Demšar	Kmetijsko gozdarska zbornica
Alma	Vičar	Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Boris	Fras	Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije
Martina	Bavec	Kmetijska fakulteta Maribor
Sonja	Dolinšek	Mercator poslovni sistemi
Marjana	Dermelj	Umanotera, slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Mitja	Zupančič	Kmetijsko gozdarski zavod Celje, KSS
Marjana	Peterman	Zveza potrošnikov Slovenije

Cilj delavnic I. in II. je bil enak: poiskati prednosti in slabosti kmetijske politike na področju ekokmetijstva ter priložnosti in nevarnosti v ekokmetijskem sektorju (analiza SWOT). Udeleženci so na osnovi te analize pripravili tudi predloge ukrepov za nadaljnji razvoj ekokmetijstva v Sloveniji. Rezultate II. delavnice smo že posredovali na MKGP za pripravo nacionalnega akcijskega načrta.

III. delavnica: 14.10.2004, za predstavnike NVO

Ta delavnica je bila posvečena oblikovanju predlogov za konkretne dejavnosti na področju razvoja ekokmetijstva, ki jih želijo in zmorejo izvajati NVO, ter ugotoviti interes za sodelovanje med NVO pri izvajanju teh dejavnosti (iskanje sinergij).

Na delavnici so sodelovali predstavniki združenj ekoloških kmetov, zveze potrošnikov, društva za zdravo prehrano, okoljevarstvenih NVO idr. Za izhodišče smo vzeli rezultate prejšnjih delavnic (I, II).

Sodelovalo je 11 predstavnikov iz naslednjih NVO:

Društvo Svetlin

Zveza potrošnikov Slovenije.

Združenje ekoloških kmetov osrednje Slovenije

Zveza Biodar

Zveza DEMETER Slovenije

Društvo »Skupaj za zdravje človeka in narave«

Botanično društvo Slovenije

Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije

KGZS, KSS Kranj

Združenje ekoloških kmetov Gorenjske

Inštitut za trajnostni razvoj

IV. delavnica: 12.1.2005, za Zvezo BIODAR (Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije)

To delavnico smo pripravili zato, da bi zvezi Biodar kot enemu najpomembnejših deležnikov na področju ekološkega kmetijstva omogočili, da na konsistenten način oblikuje svoje predloge za Akcijski načrt za ekološko kmetijstvo in poda pripombe na osnutek ANEK.

Udeleženci so bili člani združenj v Zvezi Biodar – predvsem člani upravnega odbora oz. predsedniki posameznih združenj, ter strokovni tajniki združenj; gost pa je bil predstavnik DOPPS – Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije.

V. delavnica: 5.5.2005, za mešano skupino različnih deležnikov (ministrstva, trgovina, stroka, kmetijsko gozdarska zbornica, NVO ...). Sodelovali so predstavniki naslednjih institucij:

ime	priimek	inštitucija
Cirila	Hlastan Ribič	Ministrstvo za zdravje
Sonja	Jurcan	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Jernej	Demšar	Kmetijsko gozdarska zbornica
Alma	Vičar	Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Boris	Fras	Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije
Martina	Bavec	Kmetijska fakulteta Maribor; predstojnica Inštituta za nadzor in certifikacijo v kmetijstvu pri Univerzi v MB
Sonja	Dolinšek	Mercator poslovni sistemi
Marjana	Dermelj	Umanotera, slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Polonca	Repič	Inštitut za nadzor in certifikacijo v kmetijstvu pri Univerzi v MB
Marjana	Peterman	Zveza potrošnikov Slovenije